

Ухналь Н. М.

молодший науковий співробітник відділу макроекономічного регулювання та міжнародних економічних відносин НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, ukhnalnm@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8562-9355>

Алексеєнко Н. М.

аспірантка НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6497-6526>

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ТА БЕЗПЕКА РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Анотація. *Визначено, що тенденції індустріалізації, характерні для XXI ст., обумовлюють сучасні підходи і політичні інструменти реалізації світового промислового розвитку, розроблення нових стратегій щодо формування сприятливого середовища для приватного підприємництва, поліпшення інвестиційного клімату, диверсифікації економіки на засадах партнерських відносин. Розкрито тенденції та чинники сприяння розвитку світового ринку промислового виробництва. Проведено аналіз економічної діяльності України, в якій переважають ресурсомісткі галузі III–IV технологічних укладів з низьким рівнем інноваційної активності. Сформульовано проблеми та виявлено перспективи розвитку вітчизняного промислового комплексу. Обґрунтовано, що досягнення високої технологічної конкурентоспроможності країни та формування принципово нового механізму економічного зростання мають базуватися на знаннях, людському й інтелектуальному капіталі, передових технологіях. Доведено, що міждержавна донорська фінансова підтримка, зокрема діяльність ЮНІДО, сприяє промислому розвитку і прискореній індустріалізації країн, що розвиваються, шляхом мобілізації національних і міжнародних ресурсів.*

Ключові слова: економіка, промисловість, конкурентоспроможність, безпека розвитку, міжнародні фінансові ресурси, ЮНІДО, індустріалізація.

Рис. 1. Табл. 2. Літ. 38.

Nataliia Ukhna

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, ukhnalnm@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8562-9355>

Nataliia Alekseienco

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6497-6526>

NATIONAL INDUSTRY COMPETITIVENESS AND SECURITY OF GLOBAL FINANCIAL AND ECONOMIC SYSTEM DEVELOPMENT

Abstract. *The industrialization trends of the 21st century determine the current approaches and policy tools for implementing global industrial development, new strategies for forming favorable business environment, improving the investment climate, and diversifying the economy through partnerships. In the conditions of external techno-innovation changes of post-industrial society and internal destructive tendencies, there is a need for the development of the conceptual framework and measures of modernization of Ukraine's economy based on the intensification of international scientific and technological cooperation through strengthening the government economic policy to achieve an optimal level of internal stability, high competitiveness and at the same time guarantee its national*

© Ухналь Н. М., Алексеєнко Н. М., 2019

sovereignty. The purpose of the article is to identify the problematic aspects of the industrial sector development of Ukraine and the prospective tasks of improving national competitiveness in the context of the socially-oriented governance and breakthrough economic growth of the country. The article describes the trends and factors contributing to the development of the world industrial production market. The economic activity of Ukraine, dominated by resource-intensive industries of third and fourth technological paradigms with a low level of innovative activity, is estimated. Problems and prospects for the development of the industrial complex of Ukraine are identified. It is substantiated that the achievement of high technological competitiveness of the country and the formation of a fundamentally new mechanism of economic growth should be based on knowledge, human and intellectual capital, and advanced technologies. It is determined that intergovernmental donor financial support, in particular the UNIDO's activities, promotes industrial development and accelerates industrialization of developing countries by mobilizing national and international resources.

Key words: economy, industry, competitiveness, securing development, international financial resources, UNIDO, industrialization.

JEL Classification: F35, F43, L60, O14.

Ухналь Н. Н.

младший научный сотрудник отдела макроэкономического регулирования и международных экономических отношений, НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

Алексеев Н. Н.

аспирантка НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОГО ПРОМЫШЛЕННОГО СЕКТОРА И БЕЗОПАСНОСТЬ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОЙ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ

Аннотация. *Определено, что тенденции индустриализации, характерные для XXI в., обуславливают современные подходы и политические инструменты реализации мирового промышленного развития, разработки новых стратегий по формированию благоприятной среды для частного предпринимательства, улучшения инвестиционного климата, диверсификации экономики на основе партнерских отношений. Раскрыты тенденции и факторы содействия развитию мирового рынка промышленного производства. Проведен анализ экономической деятельности Украины, в которой преобладают ресурсоемкие отрасли III–IV технологических укладов с низким уровнем инновационной активности. Сформулированы проблемы и выявлены перспективы развития отечественного промышленного комплекса. Обосновано, что достижение высокой технологической конкурентоспособности страны и формирование принципиально нового механизма экономического роста должны базироваться на знаниях, человеческом и интеллектуальном капитале, передовых технологиях. Доказано, что межгосударственная донорская финансовая поддержка, в частности деятельность ЮНИДО, способствует промышленному развитию и ускоренной индустриализации развивающихся стран путем мобилизации национальных и международных ресурсов.*

Ключевые слова: экономика, промышленность, конкурентоспособность, безопасность развития, международные финансовые ресурсы, ЮНИДО, индустриализация.

Реалізація концепції фінансово-економічної безпеки безпосередньо пов'язана із забезпеченням переходу до вищого рівня ефективності, стійкості та конкурентоспроможності економіки. В умовах глобалізації фінансово-економічна безпека може розглядатися через процеси диверсифікації з метою управління інноваційним розвитком окремих галузей та секторів національ-

ного господарства. У зв'язку з цим особливої уваги потребує посилення значущості адміністративних методів, насамперед непрямих способів підтримки суб'єктів господарювання, що стимулюють проведення науково-прикладних досліджень і розробок, а також зростання витрат на придбання нових технологій на всіх стадіях виробничого процесу. Залучення інвестицій через підвищення капіталізації високотехнологічних та наукомістких підприємств може стати важливим джерелом для пожвавлення ділової активності, забезпечення розвитку реального сектору економіки і зростання рівня безпеки фінансово-економічної системи в цілому.

Підвищення конкурентоспроможності країн, що розвиваються, виходячи з їхніх різноманітних потреб, пов'язане з отриманням переваг від швидкого технологічного прогресу, переходу до нової промислової революції на всіх рівнях економічного розвитку. Впровадження принципів четвертої промислової революції (Fourth Industrial Revolution, 4IR) допомагає країнам і підприємствам досягти сталого зростання, оскільки можливості 4IR забезпечують високу вартість капіталів завдяки швидшому проектуванню, зменшенню інвестиційних ризиків, усуненню негативних екологічних наслідків тощо [1]. Основні напрями трансформації виробництва в період 4IR визначаються трьома глобальними тенденціями: мережева інтеграція, інтелектуальні технології та гнучка автоматизація. Водночас чинники деформації економічної системи через посилення нерівності в доходах, політичну невизначеність та напруженість у сфері торгівлі, насамперед між провідними державами світу – США та Китаєм, які посилюються, породжують загрози відновленню глобальної економіки. Для мінімізації цих ризиків та забезпечення стійкого промислового розвитку в добу глобалізації потрібно створити економічні умови з низкою механізмів та інструментів підтримки малих та середніх підприємств (МСП) у країнах, що розвиваються.

Проблемам участі країн у міжнародних виробничих зв'язках та формування ефективних механізмів розвитку промислового сектору в контексті глобальної конкурентоспроможності присвячені праці вітчизняних науковців: О. І. Амоші, О. Г. Білоруса, А. І. Бутенка, В. П. Вишневецького, А. А. Гриценка, Л. В. Дейнеко, Л. І. Федулової, А. С. Філіпенка [2–9] та ін. Особливості впливу інноваційних засад на перспективи економічного розвитку країн висвітлено у працях іноземних учених, експертів та практиків: М. Йонедзі, Дж. Мокіра, К. Перез, Й. Масуди, К. Шваба, Р. Солоу та Дж. Гелбрейта, Д. Аджемоглу та Дж. А. Робінсона [10–15].

В умовах зовнішніх технотронно-інноваційних змін постіндустріального суспільства та внутрішніх деструктивних тенденцій вкрай актуальним є розроблення концептуальних засад і заходів модернізації економіки України на основі інтенсифікації міжнародної науково-технологічної співпраці через посилення державної економічної політики, одним із головних завдань якої є досягнення оптимального рівня внутрішньої стабільності, високої конкурентоспроможності, що одночасно гарантує національний суверенітет.

Мета статті полягає у визначенні проблемних аспектів розвитку промислового сектору України та перспективних завдань поліпшення національної конкурентоспроможності в контексті соціально орієнтованого управління

та випереджально-проривного спрямування економічного піднесення держави.

Як відомо, істотний внесок у створення валового внутрішнього продукту (ВВП) робить матеріальне виробництво. Частка промисловості в країнах з розвинутою економікою становить 20–35 %. Однак за кількісною ознакою сучасного світового економічного розвитку, під впливом посилення тенденцій глобалізації та міжнародної конкуренції, відбулися зменшення внеску промисловості та відповідне розширення сфери послуг при створенні ВВП. Згідно з даними ЮНКТАД, протягом 1970–2017 рр. частка промисловості скоротилась у розвинутих країнах із 35,1 до 21,6 %, а у країнах з перехідною економікою – з 45,6 до 30,4 %, тоді як частка послуг збільшилася, відповідно, з 56,6 до 72,5 % і з 37,7 до 54,3 % [16].

Валова додана вартість продукції промисловості у країнах, що розвиваються, у 2017 р. зросла у 58 разів порівняно з 1970 р., а в розвинутих країнах – лише у 12 разів. За останні три десятиліття спостерігались зниження у ВВП у країнах, котрі перебувають на постіндустріальному етапі розвитку, частки обробної промисловості (з 78,3 до 55,4 %), і, навпаки, значне її зростання в низці країн, котрі сприяли розвитку індустріальної моделі економіки (з 21,7 до 44,6 %) [17]. Це насамперед стосується Китаю, Індії та Республіки Корея, де обсяги доданої вартості продукції обробної промисловості зросли у 18, 7 та 6 разів відповідно [18]. Китай, ставши драйвером глобального економічного зростання, зайняв провідну позицію за обсягами промислового виробництва. У 2018 р. його внесок становив 27,5 %, що на 24,4 в. п. вище, ніж у 1978 р. [19]. У 2016 р. КНР створювалася п'ята частина (24,4 %) світової валової доданої вартості промисловості, тоді як Сполученими Штатами – 16,0 %. На одну особу ВНП у поточних цінах в Китаї за 1978–2017 рр. зріс із 243 дол. США до більше ніж 8500 дол. США [16].

На нинішньому етапі п'ятого та шостого технологічного укладів у промисловості виникають і збільшують вагу нові галузі та ринки, впроваджуючи цифрові, фізичні та біологічні технології (біо-, нано-, нейро-, аерокосмічні, робототехніка, альтернативна енергетика, розширена та доповнена реальність, блокчейн тощо). Четверта промислова революція є способом виробництва, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та внеску в економіку регіонів, створюючи робочі місця й можливості для комерціалізації та генерування фінансових результатів. При формуванні відповідного фінансового механізму забезпечення інвестицій і державно-приватного партнерства новітні сектори постають основою побудови неоіндустріальної економіки та інноваційного відродження галузей промисловості старого укладу й інфраструктури [20, с. 78].

Однією з найгостріших загроз національним інтересам України залишається деформована структура економіки, що не забезпечує потреби внутрішнього ринку в продукції та зменшує імпортозаміщення й інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств. Це зумовлено переважанням ресурсомістких галузей III–IV технологічних укладів із низьким рівнем інноваційної активності в структурі національної економіки. Економічна діяльність України характеризується істотною сировинною спрямованістю: у 2018 р.

Зміни структури економіки України за основними видами економічної діяльності*

Вид економічної діяльності		2000	2005	2010	2015	2018
Сільське, лісове та рибне господарство	<i>млн грн</i> <i>% ВВП</i>	24 573 14,0	40 589 8,9	80 385 7,4	239 806 12,1	360 757 10,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	<i>млн грн</i> <i>% ВВП</i>	7 376 4,2	17 775 3,9	63 436 5,9	95 141 4,8	213 258 6,0
Переробна промисловість	<i>млн грн</i> <i>% ВВП</i>	30 624 17,4	84 643 18,5	142 700 13,2	236 692 11,9	409 862 11,5

* Дані за 2015 р. та 2018 р. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Складено за: Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності / Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>; Валовий внутрішній продукт виробничим методом у 2018 році / Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/express/expr2019/03/38.pdf>.

частка добувної промисловості та сільського господарства становила 1/6 ВВП. За останніх майже 20 років частка промисловості у ВВП зменшилася з 22 до 17 % через скорочення виробництва продукції в переробній промисловості (з 17,4 до 11,5 % ВВП) (табл. 1).

У структурі промисловості найбільшу частку мають харчова та металургійна промисловості, паливно-енергетичний комплекс, машинобудування (табл. 2). У 2018 р. на продукцію переробної промисловості припадало 62 % обсягу промислової продукції, електроенергетики – 24, добувної промисловості – 13 %.

В умовах переходу світової економіки на новий технологічний рівень перспективи піднесення національної економіки обмежуються відсталістю і консервацією низькотехнологічної структури виробництва, що ослаблює економічну безпеку держави. Недостатність інвестиційного ресурсу для оновлення основного капіталу спричиняє підвищення рівня зношування основних засобів із 45 % у 2001 р. до 60,6 % у 2018 р. Максимальний ступінь зносу спостерігається в промисловості, в окремих галузях якої основні засоби практично амортизовані. Зокрема, на кінець 2018 р. ступінь зносу в поліграфічній діяльності становив 93,1 %; сфері оброблення деревини й виготовлення виробів із деревини та корка – 89,7; житлово-комунальному господарстві – 75,6; виробництві паперу та паперових виробів – 70,3; металургійному виробництві – 70,1; добуванні металевих руд – 59,1 [21]. Незначне відновлення економічного зростання промисловості у 2018 р. на 1,6 % недостатнє для розв'язання завдань реіндустріалізації економіки.

Частка середньо- та високотехнологічних галузей у доданій вартості переробної промисловості Україна становить 30,4 %, що набагато нижче порівняно з аналогічним показником у Бельгії (49,5 %), Данії (53,4 %), Ізраїлі (42,8 %), Китаї (41,4 %), Німеччині (61,4 %), Словаччині (48,2 %), Угорщині (58,8 %), Японії (55,3 %) [22]. Гальмування технологічного поступу промисловості зумовлене низькою інноваційною активністю підприємств і невеликим попитом

Динаміка обсягів реалізованої продукції добувної промисловості*

Показник	2001	2005	2010	2015	2018**
Добувна промисловість, млн грн	20 549,0	38 867,0	104 081,5	191 599,3	380 828,1
Частка у промисловості, %	9,7	8,3	10,0	10,8	13,0
у тому числі:					
добування паливно-енергетичних корисних копалин	6,5	4,6	4,9	6,0	8,2
добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	3,3	3,7	5,1	6,1	6,7
Переробна промисловість, млн грн	138 043,0	355 080,0	703 340,0	1 139 213,2	1 872 387,0
Частка у промисловості, %	65,5	75,8	67,4	64,1	62,0
у тому числі:					
харчова промисловість	16,6	16,3	18,0	22,4	19,4
металургійна промисловість	18,0	22,1	19,1	15,7	16,2
машинобудування	10,2	12,7	9,3	6,5	6,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, млн грн	52 250,8	74 615,6	217 430,1	424 705,2	723 360,7
Частка у промисловості, %	24,8	15,9	20,8	23,9	24,0

* Дані за 2015 р. та 2018 р. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

** Попередні дані.

С к л а д е н о за: Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності у 2001–2018 рр. / Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.

на здобутки науки, що має в основі фінансові причини. Через недостатність фінансування інноваційної діяльності звужується перерозподіл ресурсів у наукомісткі технології [23, с. 86]. Крім того, обмеження інноваційного розвитку пов'язане з низькими позиціями щодо рівня витрат на дослідження та розробки, платоспроможного попиту на науково-технічні розробки з боку бізнесу, обсягів упровадження та використання інновацій на виробництві, державних закупівель високотехнологічних товарів і залучення іноземних інвестицій. Традиційно конкурентні переваги України – це значний внутрішній ринок і високий рівень розвитку людського капіталу, зумовлений доступністю та якістю освіти, зростаючим попитом насамперед на гуманітарні напрями підготовки, однак характеризується наявністю стримуючих факторів, таких як дефіцит кваліфікованих кадрів технічних спеціальностей, хронічна неспроможність залучення та утримання талановитих постатей, низька професійна компетентність кадрів, трудова міграція фахівців.

Розвиток малого і середнього бізнесу є одним із пріоритетних завдань державної політики, передусім для послаблення залежності від сировинної економіки та зростання добробуту країни. Як зауважує С. Хобом, діяльність МСП сприяє індустріалізації, утворюючи основу приватного сектору, оскільки

ки вони забезпечують 50–60 % зайнятості робочої сили, зокрема в переробній промисловості – від 40 до 80 %. МСП роблять важливий внесок у процес економічного, насамперед промислового розвитку, через: значну їх трудомісткість порівняно з великими підприємствами, забезпечення рівномірного розподілу доходів, сприяння ефективному використанню ресурсів, створення системних виробничих потужностей (взаємозв'язок між малими й великими компаніями, що сприяє створенню динамічних і стійких економічних систем; тенденція поступового географічного розширення; поширення підприємницького духу і навичок; скорочення економічного розриву між міською та сільською територією) [24, с. 3–4].

Становлення нового типу економіки, що формується на основі інтелектуального, інституційного, професійного потенціалів суспільства, пов'язане з домінуванням у сучасному просторі складної системи виробничих зв'язків – міжнародної конвергентної виробничо-збутової мережі. Очевидно, що саме промисловість із її провідним машинобудівним комплексом може виступати драйвером стабільності й динамічності соціально-економічного розвитку країни, техніко-технологічного рівня розвитку та конкурентоспроможності національного виробництва. Ефективне функціонування машинобудівних підприємств впливає на темпи й напрями науково-технічного прогресу в інших галузях господарства, збільшенню продуктивності праці, інших показників, що забезпечують належний рівень економічної безпеки всієї промисловості країни. Проблеми індустріально-високотехнологічного та науково-інноваційного зростання національного господарства можуть бути вирішені за рахунок розроблення й реалізації ефективних механізмів та інструментів державного управління, а саме завдяки випереджальній політиці конкурентоспроможного стратегічного розвитку вітчизняної промисловості на засадах упровадження принципів 4IR, підвищення привабливості науки та інновацій, нарощування людського капіталу, розширення фінансування НДДКР, покращання інституціонального середовища для збільшення надходжень іноземних інвестицій.

Дослідження міжнародних рейтингових агенцій стосовно рівня соціально-економічного розвитку свідчать про наявність ризиків і загроз економічній безпеці України, що проявляється у зниженні конкурентоспроможності її національної економіки. Останнє являє собою сукупність установ, політик та факторів, що визначають рівень продуктивності економіки, який, у свою чергу, обумовлює рівень добробуту населення країни. Оцінка показників міжнародних економічних рейтингів дає змогу окреслити певні закономірності щодо конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, економічної свободи, загального економічного потенціалу країни.

Зокрема, у 2019 р. за рівнем Індексу глобальної конкурентоспроможності, при складанні якого аналізувалися внутрішній стан економіки, привабливість країни для іноземних інвесторів, показники світової торгівлі, зайнятості та рівня цін, Україна посіла 85-те місце серед 141 країни – між такими економічно слабкорозвинутими країнами, як Шрі-Ланка (84-те місце) та Молдова (86-те місце) [25]. Наша країна поки ще значно поступається сусіднім державам (Польща – на 37-му місці, Словаччина – 42-му, Угорщина – 47-му,

Болгарія – 49-му, Румунія – 51-му, Туреччина – на 61-му). За даними Світового банку, позиції України в рейтингу “Doing business”, що характеризує умови ведення бізнесу в державі, у 2019 р. – 64-те місце зі 190 розглянутих країн, у рейтингу “Paying Taxes”, який висвітлює якість податкової системи держави, у 2019 р. – 65-те місце (за останніми оцінками, тіньовий сектор становить 42,9 % ВВП) [26; 27, с. 75]. Для порівняння: в Італії рівень тіньової економіки досягає 22,9 % ВВП, Норвегії – 15,1, Франції – 11,7, Словаччині – 11,2, Німеччині – 7,8, США – 7,0 % ВВП. За показником свободи від корупції, котрий складається міжнародною агенцією Transparency International, Україна посідає 120-те місце серед 180 країн [28].

Сьогодні в Україні переважно поширені третій та четвертий технологічні уклади, сумарна частка яких становить 95 % [29, с. 68]. Частка п'ятого укладу – менше 5 % загального обсягу виробництва, а шостий майже відсутній, що свідчить про значне відставання від розвинутих країн. На думку відомого вченого О. Г. Білоруса, перехід від п'ятого до шостого технологічного укладу, котрий наразі відбувається в авангардних державах, синхронізується з поглибленням глобальної фінансової кризи, яка трансформується у фазу довгохвильової депресії. За таких умов країни, що розвиваються, зокрема транзитивні, мають унікальний шанс перетворитися на зони активного економічного зростання. Авангардні держави змушені експортувати капітали й виробничі технології шостого укладу до вказаних країн, сприяючи їх випереджальному, а не наздоганяючому розвитку [30, с. 13]. Але, у випадку нарощування експорту товарів нижчих укладів транзитивними країнами, їхнім економікам загрожує ефект “збіднюючого зростання” [31].

Як зауважує С. М. Ілляшенко, в умовах, що склалися, – поширення змін, породжених четвертою промисловою революцією, завершення п'ятого технологічного укладу і початок переходу до шостого (2020–2025 рр.), для окремих бізнес-структур і країн загалом з'являється шанс, пов'язаний із переходом на шлях випереджального інноваційного розвитку [32]. Перехідний характер економіки, її штучна доларизація та віртуалізовано-спекулятивний характер комерційної банківської індустрії ускладнюють функціонування й реформаційні перетворення фінансового господарства країни. Не менш складним і неоднозначним є вплив зовнішніх чинників. Україна ослаблена через безконтрольну експлуатацію з боку великого власного й зарубіжного бізнесу українська економіка пережила стадію промислового спустошення. Низька її репродуктивність позбавила країну можливостей формування власного технотронно-інноваційного укладу [33, с. 43].

Співпраця в рамках програм сталого розвитку, розробка необхідних стратегій та створення економіко-правового середовища дозволяє розширити обмін досвідом, створити додаткові можливості для інвестування, спільних підприємств і каналів торгівлі. Концепція всебічного і стійкого промислового розвитку полягає в запровадженні збалансованої бізнес-моделі: виробництво і споживання товарів та послуг для зростаючого населення при зменшенні екологічних наслідків та без загострення соціальної напруженості.

Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (United Nations Industrial Development Organization, ЮНІДО) як спеціальна установа ООН провадить діяльність щодо сприяння промислового розвитку й прискореній індустріалізації країн, які розвиваються, та країн із перехідною економікою шляхом мобілізації національних і міжнародних ресурсів відповідно до наданого мандату, затвердженого Лімською декларацією у 2013 р. [34]. Діяльність організації полягає в нарощуванні торгового потенціалу країн за допомогою розроблення та реалізації регіональних довгострокових стратегій та програм підвищення продуктивності МСП, сприяння трансферу технологій та полегшення доступу до глобальних виробничо-збутових ланцюгів. Організація зосереджує увагу на фінансуванні пріоритетних проектів щодо: створення потенціалу в сільському господарстві, формування інфраструктури забезпечення якості та дотримання стандартів, підтримки галузей промисловості, котрі випускають екологічні товари.

Діяльність ЮНІДО в країнах загалом узгоджується з національними пріоритетами в галузі промислового розвитку, а також рамковими програмами і планами ООН з надання допомоги в цілях розвитку. Оскільки ЮНІДО реалізує проекти на кошти донорів і не має значних власних ресурсів, проекти погоджуються передусім із мандатами донорів.

У 2019 р. ЮНІДО реалізує портфель із 681 проекту загальною вартістю 1407 млн дол. США. Вартісний обсяг заходів технічного співробітництва на вересень 2019 р. становить 148 млн дол. США та 516 млн дол. США доступні для подальшого надання підтримки. Діяльність установи зосереджена у трьох пріоритетних напрямках інклюзивного та сталого промислового розвитку (Inclusive and Sustainable Industrial Development, ISID), таких як підвищення економічної конкурентоспроможності, забезпечення спільного процвітання та охорона навколишнього середовища (рисунк). Вартість цих проектів майже повністю покривається за рахунок виділених добровільних внесків, погоджених на підставі проекту.

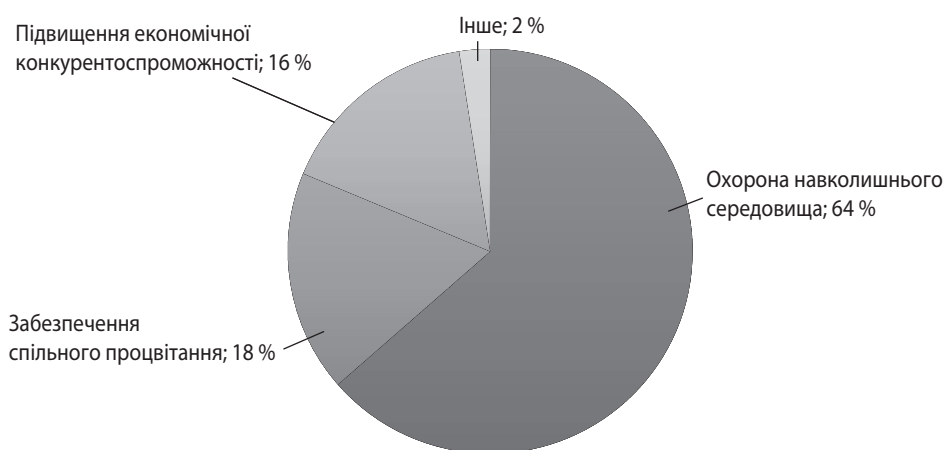

Рисунок. Розподіл загального бюджету фінансування проектів

Складено за: UNIDO Open Data Platform. URL: <https://open.unido.org>.

Україна розширила співпрацю з ЮНІДО в 1995 р. на основі укладеного Меморандуму про співробітництво у сфері промислового розвитку [35]. Визнанням внеску нашої країни у посилення ролі та реформування організації стало обрання держави під час 13-ї сесії Генеральної конференції ЮНІДО у грудні 2009 р. до складу її керівних органів – Ради з промислового розвитку та до Програмно-бюджетного комітету організації. За сприяння ЮНІДО в Україні реалізовано низку проектів у сфері промислового розвитку, сталого управління водними ресурсами, поводження з відходами, екологічного оздоровлення промислово забруднених територій та ін. [36].

На стадії виконання перебувають такі проекти [37; 38]:

1. Проект “Реалізація експортного потенціалу виробничо-збутового ланцюга деревообробної галузі в Україні шляхом зміцнення інфраструктури контролю якості” реалізується з 2019 р. відповідно до запиту української сторони на базі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України й Українського агентства зі стандартизації. Основним донором проекту є Швейцарія, яка виділила 875 тис. дол. США.

2. Проект “Сприяння адаптації та впровадженню ресурсоефективного та більш чистого виробництва шляхом створення і роботи Центру ресурсоефективного та чистого виробництва в Україні (ЦРЕЧВ)” виконується з 2007 р. НТУУ “Київський політехнічний інститут” на кошти Австрії та Швейцарії обсягом 5185 тис. дол. США.

3. За підтримки Глобального екологічного фонду виконуються проекти “Впровадження стандарту систем енергоменеджменту в промисловості України” (2014 р.), “Екологічно обґрунтоване поводження та остаточне видалення поліхлорованих дифенілів в Україні” (2016 р.), “Глобальна інноваційна програма Cleantech для стартапів і малих та середніх підприємств в Україні” (2018 р.). Основними партнерами виступають Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство енергетики та захисту довкілля України. Загальна сума проектів дорівнює 12,4 млн дол. США.

На підставі викладеного можна зробити такі висновки. Країни з метою збалансування структурних диспропорцій економічної системи забезпечують нові порівняльні переваги для концентрації реального виробництва, оскільки створення національного багатства опосередковане лише промисловим капіталом. Динамічний розвиток промисловості покращує добробут споживачів, пропонуючи товари вищої якості та доступності, що, у свою чергу, потенційно сприяє досягненню Цілей сталого розвитку. Посилення міждержавної технологічної асиметрії обмежує інноваційні можливості виробництва якісної й конкурентоспроможної продукції. Нагальним питанням залишається деіндустріалізація внаслідок нестабільності ринкового та інституційного середовища, тривалого збройного конфлікту на території Донецького економічного регіону, анексії АР Крим, зменшення інтенсивності інвестиційних процесів, посилення залежності від імпорту продовольчих товарів, устаткування, енергоносіїв, незначних фінансових ресурсів на виконання досліджень та розробок, відпливу висококваліфікованих спеціалістів.

Незважаючи на низку проблем, у країні в цілому зберігається певний потенціал прискорення індустріального розвитку, що відображає готовність вітчизняної промисловості до трансформацій. Усунення розриву між Україною та розвинутими країнами потребує ефективного використання фінансових, технологічних та інтелектуальних ресурсів, а саме: залучення іноземних інвестицій у промисловість, зокрема через створення спеціальних приватних та державних агентств із фінансування інноваційних проєктів, оновлення застарілих матеріальних активів, переорієнтації та диверсифікації торговельної діяльності, переходу від сировинно-експортної моделі економіки до виробництва високотехнологічної продукції, а також системних змін у методах державного регулювання сфери інтелектуальної власності.

Всебічна міждержавна й донорська фінансова підтримка відіграє величезну роль, забезпечуючи партнерські відносини для передавання знань і технологій, дотримання нових галузевих стандартів та ринкових вимог, розширення доступу малих промислових підприємств до фінансових послуг, модернізацію промислових підприємств за рахунок використання чистих і екологічно безпечних технологій, стимулювання інноваційної діяльності через залучення державних і приватних видатків на НДДКР.

Список використаних джерел

1. Fourth Industrial Revolution Beacons of Technology and Innovation in Manufacturing / World Economic Forum. 2019. January. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_4IR_Beacons_of_Technology_and_Innovation_in_Manufacturing_report_2019.pdf
2. Амоша О. І. Промислові реформи як шлях до оновлення української економіки. *Економіка України*. 2019. № 3. С. 85–87.
3. Білорус О. Г. Проблеми глобальної модернізації та імперативи неоіндустріалізації транзитивних країн. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 9-10. С. 3–6.
4. Бутенко А. І., Карпінська Г. В., Лукашук В. В. Структурні деформації у промисловому комплексі України, які виникли внаслідок економічних криз, як перешкода розвитку ринку інноваційних товарів. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 1 (55). С. 129–141.
5. Вишневський В. П. Глобальна неоіндустріалізація та її уроки для України. *Економіка України*. 2016. № 8. С. 26–43.
6. Гриценко А. Системна криза як наслідок базової деструкції економіки України і шляхи її подолання. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 5. С. 8–12.
7. Неоіндустріальна трансформація промислового потенціалу України : кол. моногр. / за ред. Л. В. Дейнеко ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів. НАН України". Київ, 2016. 278 с.
8. Федулова Л. І. Глобальний технологічний розвиток: ключові тренди та виклики для України. *Економічна теорія та право*. 2018. № 2. С. 51–66.
9. Філіпенко А. С. Народна, солідарна економіка: концептуальний ескіз. *Економіка України*. 2016. № 6. С. 19-28.
10. Perez C. Technological revolutions and techno-economic paradigms. *Cambridge journal of economics*. 2010. Vol. 34. No. 1. P. 185–202.
11. Schwab K., Davis N. Shaping the Fourth Industrial Revolution. Crown Publishing Group, 2018. 288 p.

12. *Mokyr J.* The lever of riches: Technological creativity and economic progress. Oxford University Press, 1992.
13. *Masuda Y.* The information society as post-industrial society. World Future Society, 1980. 178 p.
14. *Solow R. M., Galbraith J. K.* The new industrial state or son of affluence. Indianapolis : Bobbs-Merrill, 1967. 119 p.
15. *Acemoglu D., Robinson J. A.* Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty. Crown Books, 2012. 569 p.
16. UNCTADStat Data Center. URL: <https://unctadstat.unctad.org/>
17. Industrial Development Report 2018. Demand for Manufacturing: Driving Inclusive and Sustainable Industrial Development / UNIDO. 2017. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2017-11/IDR2018_FULL%20REPORT.pdf.
18. UNIDO Statistics Data Portal. URL: <http://stat.unido.org/database/MVA%202019,%20Manufacturing>
19. China rises in global rankings over 70 years. Chinadaily.com.cn. 2019. September 20. URL: <http://www.chinadaily.com.cn/a/201909/20/WS5d8403caa310cf3e3556c7bf.html>.
20. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія / за заг. ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. Харків : Діса плюс, 2019. 370 с.
21. Основні засоби України за 2018 рік / Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
22. The Readiness for the Future of Production Report 2018 / World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf
23. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь / за ред. д-ра екон. наук Дейнеко Л.В.; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". Київ, 2018. 158 с.
24. *Hobom S.* Small and medium-sized enterprises in economic development: the UNIDO experience. *Journal of economic cooperation among Islamic countries*. 2001. Vol. 22, No. 1. P. 1–42.
25. The Global Competitiveness Report 2019 / World Economic Forum ; ed. by K. Schwab. 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
26. Doing Business 2020. Measuring Business Regulations / The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/ukraine>.
27. *Medina L., Schneider F.* Shadow Economies Around the World: What Did We Learn Over the Last 20 Years? *IMF Working Paper*. 2018. WP/18/17. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583>.
28. Corruption Perceptions Index / Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/cpi2018>.
29. *Василенко В.* Технологические уклады в контексте стремления экономических систем к идеальности. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2013. Вип. 1. С. 65–72.
30. *Білорус О. Г.* Політекономія світ-системи фінансово-економічного глобалізму: нові тенденції та закономірності розвитку глобального фінансового сектору. *Фінанси України*. 2015. № 6. С. 7–15.
31. *Bhagwati J.* Immiserizing Growth: A Geometrical Note. *Review of Economic Studies*. No. 25. P. 201–205.

32. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С. Перспективи і загрози четвертої промислової революції та їх урахування при виборі стратегій інноваційного зростання. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 1. С. 11–21.
33. Білорус О. Г. Глобальна структурна криза та трансформації фінансової світової системи. *Фінанси України*. 2014. № 4. С. 32–45.
34. Lima Declaration: Towards Inclusive And Sustainable Industrial Development. GC.15/Res.1. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2014-02/Lima_2_Declaration__1_0.pdf
35. Про укладення Меморандуму між Урядом України та Організацією Промислового Розвитку Об'єднаних Націй (ЮНІДО) про співробітництво в сфері промислового розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.1995 № 974.
36. Кудря С. О. Роль ЮНІДО в глобальних та регіональних тенденціях розвитку відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності в промисловості / Ін-т відновлюваної енергетики НАН України. Київ, 2015. 32 с.
37. UNIDO Open Data Platform. URL: <https://open.unido.org/projects/UA/projects/>.
38. Global Environment Facility. URL: <http://www.thegef.org/>.

References

1. World Economic Forum. (2019, January). *Fourth Industrial Revolution Beacons of Technology and Innovation in Manufacturing*. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_4IR_Beacons_of_Technology_and_Innovation_in_Manufacturing_report_2019.pdf.
2. Amosha, O. I. (2019). Industrial reforms as a way to renew the Ukraine's economy. *Economy of Ukraine*, 3, 85–87 [in Ukrainian].
3. Bilorus, O. H. (2012). Problems of global modernization and imperatives of transitive countries new industrialization. *Economic Annals-XXI*, 9-10, 3–6 [in Ukrainian].
4. Butenko, A. I., Karpinska, H. V., & Lukashchuk, V. V. (2019). Structural deformations in an industrial complex of Ukraine which arose owing to economic crises as an obstacle of development market innovative goods. *Economic Herald of the Donbass*, 1 (55), 129–141 [in Ukrainian].
5. Vyshnevskiy, V. P. (2016). Global neoindustrialization and its lessons for Ukraine. *Economy of Ukraine*, 8, 26–43 [in Ukrainian].
6. Hrytsenko, A. (2014). Systemic crisis as a result of the basic destruction of Ukraine's economy and ways of its overcoming. *Herald of the National Bank of Ukraine*, 5, 8–12 [in Ukrainian].
7. Deineko, L. V. (Ed.). (2016). *Neo-industrial transformation of Ukraine's industrial potential*. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy [in Ukrainian].
8. Fedulova, L. I. (2018). Global technological development: key trends and challenges for Ukraine. *Economic theory and law*, 2, 51–66 [in Ukrainian].
9. Filipenko, A. S. (2016). National and solidarity economy: conceptual sketch. *Economy of Ukraine*, 6, 19–28 [in Ukrainian].
10. Perez, C. (2010). Technological revolutions and techno-economic paradigms. *Cambridge journal of economics*, Vol. 34, No. 1, 185–202.
11. Schwab, K., Davis, N. (2018). *Shaping the Fourth Industrial Revolution*. Crown Publishing Group.
12. Mokyr, J. (1992). *The lever of riches: Technological creativity and economic progress*. Oxford University Press.
13. Masuda, Y. (1980). *The information society as post-industrial society*. World Future Society.

14. Solow, R. M., Galbraith, J. K. (1967). *The new industrial state or son of affluence*. Indianapolis: Bobbs-Merrill.
15. Acemoglu, D., Robinson, J. A. (2012). *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. Crown Books.
16. UNCTADStat. (n. d.). *Data Center*. Retrieved from <https://unctadstat.unctad.org/>.
17. UNIDO. (2017). *Industrial Development Report 2018. Demand for Manufacturing: Driving Inclusive and Sustainable Industrial Development*. Retrieved from https://www.unido.org/sites/default/files/files/2017-11/IDR2018_FULL%20REPORT.pdf.
18. UNIDO. (n. d.). *Statistics Data Portal*. Retrieved from <http://stat.unido.org/database/MVA%202019,%20Manufacturing>.
19. China rises in global rankings over 70 years. (2019, September 20). *Chinadaily.com.cn*. Retrieved from <http://www.chinadaily.com.cn/a/201909/20/WS5d8403caa310cf3e3556c7bf.html>.
20. Baranova, V. H., Honcharenko, O. M. (Eds.). (2019). *Development of the Ukraine's financial market in the conditions of European integration: problems and prospects*. Kharkiv: Disa plius [in Ukrainian].
21. State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). *Fixed Assets of Ukraine in 2018*. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
22. World Economic Forum. (2018). *The Readiness for the Future of Production Report 2018*. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf.
23. Deineko, L. V. (Ed.). (2018). *Industry Development for Growth and Renewal of the Ukraine's Economy*. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy [in Ukrainian].
24. Hobom, S. (2001). Small and medium-sized enterprises in economic development: the UNIDO experience. *Journal of economic cooperation among Islamic countries*, Vol. 22, No. 1, 1–42.
25. Schwab, K. (Ed.). (2019). *The Global Competitiveness Report 2019*. World Economic Forum. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.
26. The World Bank. (n. d.). *Doing Business 2020. Measuring Business Regulations*. Retrieved from <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/ukraine>.
27. Medina, L., Schneider, F. (2018). Shadow Economies Around the World: What Did We Learn Over the Last 20 Years? *IMF Working Paper*, WP/18/17. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583>.
28. Transparency International. (n. d.). *Corruption Perceptions Index*. Retrieved from <https://www.transparency.org/cpi2018>.
29. Vasilenko, V. (2013). Technological regimes in the context of the aspirations of economic systems for the ideal. *Socio-economic problems and the state*, 1, 65–72 [in Russian].
30. Bilorus, O. H. (2015). Political world-system of financial and economic globalization: new trends and patterns of global financial sector. *Finance of Ukraine*, 6, 7–15 [in Ukrainian].
31. Bhagwati, J. (1958). Immiserizing Growth: A Geometrical Note. *Review of Economic Studies*, 25, 201–205.
32. Illiashenko, S. M., Illiashenko, N. S. (2016). Opportunities and threats of the fourth industrial revolution and their reflection in the selection of innovative growth strategies. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 11–21 [in Ukrainian].

33. Bilorus, O. H. (2014). Global structural crisis and transformation of the world financial system. *Finance of Ukraine*, 4, 32–45 [in Ukrainian].
34. UNIDO. (2013). *Lima Declaration: Towards Inclusive And Sustainable Industrial Development. GC.15/Res.1*. Retrieved from https://www.unido.org/sites/default/files/2014-02/Lima_2_Declaration__1_0.pdf.
35. Cabinet of Ministers of Ukraine. (1995). *On the conclusion of the Memorandum between the Government of Ukraine and the United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) on cooperation in the field of industrial development* (Decree No. 974, December 4) [in Ukrainian].
36. Kudria, S. O. (2015). *UNIDO's role in global and regional trends for renewable energy development and energy efficiency in industry*. Kyiv: Instytut vidnovlyuvanoi enerhetyky NAN Ukrainy [in Ukrainian].
37. UNIDO. (n. d.). *Open Data Platform*. Retrieved from <https://open.unido.org/projects/UA/projects/>.
38. Global Environment Facility. (n. d.). Retrieved from <http://www.thegef.org/>.